

TENGERPARTON

Olaj, vászon, 48,5x81,5 cm
 Jelezve balra lent: Vaszary J.

Kikiáltási ár: 12 000 000 Ft
 Starting price: 48 000 EUR

VASZARY János: Vízalatti világ (terv), 1928 körül, magántulajdon

VASZARY EGYETLEN ÁLLAMI MEGBÍZATÁSA

Vaszary János életművének egyetlen állami megbízatása a honi művészet történetének megíratlan fejezete. A mester 1928-ban Magyarország kultuszminiszterétől, Klebersberg Kunótól kapott megbízatást. A felkérés a tihanyi Élettani Intézet pannóinak elkészítésére szólt. Bár a nagyméretű alkotás munkálatai már az 1930-as évek elején befejeződtek, a korabeli sajtó szinte egyáltalán nem emlékezik meg a mű elkészültéről.

Ezt a feladatot az utókor művészettörténeti kutatása sem végezte el. A szakma mentségére szól, hogy az eredeti mű az 1960-as évek végén a Magyar Tudományos Akadémiára való átszállítást követően eltűnt az intézmény útvesztőiben.

Az egyedülálló vállalkozás körüli csend már csak azért is érthetetlen, mert ez a mű a festő egyik legelőremutatóbb alkotása. A *Vízalatti világ* címet viselő pannóhoz – ugyanakkor egy jól körülhatárolható műtárgycsoport is társítható az életműben.

A VÍZALATTI VILÁG ÉS TENGERPARTON

Vaszary minden bizonnyal még a felkérés évében munkához látott. Az 1928-ban készült alkotásai között ugyanis megjelenik egy addig szokatlan komponálási mód. Ebben az évben több középtengelyesen szimmetrikus alkotást készít. E séma megjelenik az Élettani Intézet számára készült vázlatokon (*Baltoni halászat*, 1928, *Vízalatti világ*, 1928, *Hálót vontatók vízalatti világgal*, 1928) valamint a *Parkban* (1928) és a *Tengerparton* című festményen is. Figyelemre méltó, hogy ezek a képek statikus, középpontos felépítést mutatnak. A Vaszaryra jellemző dinamikus térszerkesztés (a termélység illúziójának merész rövidülésekkel, képkivágatokkal, átlós komponálással történő érzékeltetése) helyett, itt a

kép alaproblémáját az elő- és háttér ellentétbe állítása adja. Eltérő módon kezeli a képfelületet is. A festmény háttérmotívumait a lehető legegyszerűbb eszközökkel modellálja. Az előtér túlradó szín- és gesztus-hálója pedig alig artikulált motívumegyüttest képez. A burjánzás és tobzódás láthatóan fontosabb Vaszary számára, mint a motívum egyértelmű rajzolata.

A *Tengerparton* című kép az életmű azon darabjai közé tartozik, melyekben Vaszary a legmesszebbre merészkedik a látványtól. Ebben a tárgyegyüttesben a színek és gesztusok önálló életre kelnek és megszabadulnak az ábrázolt motívumok determináltságából.

VASZARY SZENZUALIZMUSA

Vaszary vidám, életörömtől sugárzó alkotásai az 1920-as évek végén komoly visszatetszést keltettek a gazdasági válság peremén billegő Magyarországon. Komolytalansággal, rosszízű nemtörődömséggel vádolják amúgy is szaporodó ellenlábasai. Barátai viszont épp e vitalitásában látják a követendő példát. Utóbbiak közül talán Rabinovszky Máriusz figyelt fel leginkább Vaszary festészetének pozitív értékeire: életimádatára, individuumának vidám temperamentumára: „Ma: sokértelmű szó, kinek-kinek mást, kinek vihar, kinek szikla, kinek sötétség, kinek derű ... Vaszary Má-ja: nem a realitások, nem a kemény tények kora, de nagyszerű fenséges színház. Vaszary új Pán, szomjas szem, mely mindent magába szív, ami életigenlő ... Vaszary Má-ja: mozgalmas ezerarcú lét, melybe fölényes úri akarattal vágja bele önegyéniségét a művész.”

Kaszás Gábor

